

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

*Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції*

Трансформаційна динаміка розвитку агропромислового виробництва

14 квітня 2011 року

м. Вінниця

УДК 332:338.432
ББК 65.9 (4УКР) 32 + 65.0 (4УКР)
Е-45

Трансформаційна динаміка розвитку агропромислового виробництва./
Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції./
Редколегія: Мазур А.Г., Колесов О.С. та інші. – Вінниця, 2011 – 188 с.

Друкується за рекомендацією Вченої ради Навчально-наукового інституту
менеджменту, адміністрування та права Вінницького національного аграрного
університету. Протокол №9 від 19 травня 2011 року.

Редакційна колегія:

Мазур А.Г., д.е.н., професор, ВНАУ;
Колесов О.С., к.е.н., доцент - відповідальний секретар, ВНАУ;
Прутська О.О., д.е.н., професор, ВНАУ;
Лисогор В.М., д.т.н., професор, ВНАУ;
Кафлевська С.Г., к.е.н., доцент, ВНАУ;
Чорнопишук Т.І., к.е.н., доцент, ВНАУ;
Мазур К.В., к.е.н., доцент, ВНАУ;
Нікітченко В.С., к.е.н., доцент, ВНАУ;
Потапова І.А., к.е.н., доцент, ВНАУ;
Мельничук О.Ф., к.ю.н., доцент, ВНАУ

УДК 330.34.01

**НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТРУКТУРНОГО РОЗВИТКУ
СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ**

Мазур А.Г., д.е.н., професор
Вінницький національний аграрний університет

*Аналізуються економічні течії та концепції структурного розвитку
економічних систем, подається оцінка відповідності української економіки
загальноприйнятим тенденціям економічного відтворення.*

Сучасною економічною наукою напрацьовано багатий масив численних
концепцій трансформації економічних систем в умовах транзитивної
економіки. До найвідоміших із них відносяться: теорія циклічних та
структурних трансформацій К. Кларка [1], “сучасна теорія економічного
зростання” С. Кузнеца [2], теорія “трьох хвиль” А. Тофлера [3], теорія
“постіндустріального суспільства” Д. Белла та А. Туррена [4,5], концепція
“нового або інформаційного суспільства” П. Друкера [6], теорія “корпоративної
економіки та суспільного достатку” Дж. Гелбрейта [7], теорія “інформаційної
економіки” М. Пората [8], теорія “стадій економічного зростання” У. Ростау [9]
та інші.

Із сукупності вище викладених теорій і авторів слід відмітити відомого
англійського економіста К. Кларка [1], який, пропонуючи теорію “трьох
секторів” наголошував, що в процесі розвитку економіки відбувається
послідовна зміна ролей трьох основних її секторів (первинного – виробництво
сировини, вторинного – види діяльності і третинного обслуговування перших
двох секторів). Кожен із цих секторів має свій життєвий цикл і через зміну
потреб споживання вони видозмінюються, за рахунок чого відбуваються
структурні зрушення елементів економічної системи. Слід підкреслити, що
дана теорія не втратила актуальності і на сьогодні, хоча економічна наука
пропонує нові підходи до характеристики неоднозначних економічних явищ.
Нині найважливішим ресурсом економічного розвитку більшість науковців
вважають знання, що на їх думку зумовлює провідну роль індустрії високих
технологій в загальному виробничому процесі. Зазначена теорія найбільш
рельєфно проявляється в концепції постіндустріального суспільства Д. Белла
[4]. Подібний підхід підкреслюється і в теорії “нового зростання” П. Ромера
[10]. Її логічним висновком є те, що економічне зростання повинне продукувати
нові види діяльності, які безпосередньо пов’язані із створенням і
розповсюдженням знань.

Зазначенні вище теоретичні підходи щодо ідентифікації структурного

мережі універсальних та спеціалізованих магазинів та закладів громадського харчування, які функціонують під однією торгівельною маркою (наприклад, мережі магазинів "Корона", "Дастор", "Сільпо"), здійснюється об'єднання посередницьких структур із підприємствами переробних галузей.

Класичним варіантом інституційних змін є природна еволюція інститутів під впливом різноманітних факторів: природних, виробничо-технічних, культурних, політичних, релігійних тощо. При цьому усунення старих інститутів або їх перетворення, також як і формування нових, не проводиться адміністративними методами. Інститути не насаджуються "зверху", а виростають "знизу". Щось новостворене може стати інститутом, але не тому, що його створили як інститут, а тому, що він прижився в соціальному середовищі, став її частиною, причому, такою, що являє собою організаційне утворення, яке виконує свою функцію не в силу того, що воно включене в ієрархічну структуру як її виконавчого органу, а в силу того, що воно самостійно діюче завдяки умовам і ресурсам, створюваним ним самим у процесі своєї діяльності, тобто автономно. Отже, інституціоналізація аграрного ринку являє собою процес становлення нових, перетворення вже існуючих інститутів та усунення неефективних, застарілих правил і норм поведінки та функціонування господарюючих суб'єктів.

Література

1. Веблен Т. Теория праздного класса / Пер. с англ., вступит. статья С.Т. Сорокиной. Общая ред. В.В. Мотылева. - М; Прогресс, 1984.
2. Норт Д. Институты и экономический рост: историческое введение// THESIS, 1993, т.1. - №2.
3. Нестеренко А. Н. Экономика и институциональная теория. М., 2002. - С. 269. - <http://oceanslov.com/books/id/91911>.

ЗМІСТ

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТРУКТУРНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ	
Мазур А.Г.	3
ПРАВОВІ ТА ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЛІЗИНГОВИХ УГОД В УКРАЇНІ	
Лисогор В.М.	5
ВІДТВОРЕННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОЇ СФЕРИ РЕГІОНУ	
Кафлевська С. Г.	11
ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АПК	
Прилуцький А.М.	14
ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА З ПОЗИЦІЇ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	
Михальчишина Л.Г.	18
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ	
Березюк Ю.Б.	19
ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИРОБНИЦТВА БІОПАЛИВА У ВІННИЦЬКОМУ РЕГІОНІ	
Гончарук Т.В.	23
ФІНАНСОВО-КРЕДИТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА БІОПАЛИВА В УКРАЇНІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ	
Гончарук І.В.	26
СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ АГРАРНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ В ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ	
Токарчук Д.М.	29
ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТА ГАЛУЗЕЙ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ	
Хасцька О.П., Машевський В.О.	33
ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ	
Хасцька О.П., Фурман Б.В.	36
АКТИВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ РЕГІОНУ ЯК ГОЛОВНИЙ ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ	
Кошельник В.М., Колісниченко В.С.	40

Таке підвищення можливо за рахунок:

- повернення до екстенсивних технологій;
- освоєння методів органічного землеробства;
- альтернативного використання сільськогосподарських угідь.

Використання екстенсивних технологій передбачає зменшення фізичних обсягів виробництва при одночасному створенні нових робочих місць; підвищенні значення і вартості живої праці; забезпечення постійної зайнятості працівників впродовж господарського року [1].

Досвід розвитку органічного сільського господарства у світі свідчить про створення додаткових робочих місць у сільській місцевості, появу нових перспектив для малих фермерських господарств, підвищення життєздатності сільських громад та інші соціальні переваги, що є надзвичайно актуальним для Вінницької області. Органічне землеробство дотримується принципів, які обумовлені місцевими соціально-економічними, кліматичними та історико-культурними особливостями. Технології органічного землеробства стрімко поширюються в усьому світі. Так, лише в країнах ЄС кількість так званих "органічних" господарств за 15 років зростає більш, ніж у 20 разів.

У контексті створення нових робочих місць в малих і середніх за розмірами підприємствах заслуговують на увагу директиви Ради міністрів Євросоюзу, спрямовані на альтернативне використання земель для вирощування сільськогосподарських культур, які використовуються у виробництві біопалива.

Досвід Євросоюзу може бути корисним як для України загалом, так і для Вінницької області зокрема. Сприятимуть зайнятості населення відродження трудомістких галузей сільського господарства, таких як плідництво, овочівництво, тощо. В області існують всі передумови розвитку органічного землеробства: наявність екологічно чистих земель, достатня кількість сільських трудових ресурсів регіону, зростання попиту на екологічно чисту продукцію, велика кількість особистих селянських господарств, які при мінімальних інвестиціях можуть перейти на органічне землеробство. Це особливо актуально в контексті майбутнього вступу України до Євросоюзу і необхідності інтеграції у європейське господарство. Також використання сільськогосподарських земель для вирощування сировини для виробництва біопалива є базою для створення нових робочих місць на селі, зокрема не тільки в сільському господарстві, а й в супутніх галузях.

Література

1. Могильний О.М. Стратегія Європейського союзу щодо підвищення рівня зайнятості в аграрній сфері / О.М. Могильний // Економіка та держава. – 2006. – №4. – С. 83-88.

3. Статистичний щорічник Вінниччини 2009. – Головне управління статистики у Вінницькій області. – Вінниця, 2010 р. – 638 с.

4. Бражко О.В. Умови та чинники створення ефективної зайнятості в Україні / О.В. Бражко // Економіка та держава. – 2010. – №4. – С. 117-119.

УДК 338.432.658.11

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТА ГАЛУЗЕЙ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Хасцька О.П., асистент
Машевський В.О.

Вінницький національний аграрний університет

Розглянуто основні економічні проблеми підприємств та галузей АПК на сучасному етапі. Проаналізовано покращення стану АПК за рахунок стабільної економічної ситуації та проведення інвестування в країні.

Вступ. Історичний досвід свідчить, що створення високоефективної економіки, зорієнтованої на задоволення потреб населення, неможливе без утвердження політичної незалежності; а погіршення економічного становища людей неминуче ставить про загрозу державну самостійність.

В постійно мінливих соціально-економічних умовах сільськогосподарське підприємство нездатне забезпечити раціональну економічну поведінку. Необхідні радикальні зміни в організаційно-правових основах їх функціонування. Прийняття низки законодавчих актів щодо їх удосконалення не дозволило розв'язати проблему, оскільки більшість сільськогосподарських підприємств країни поки що не демонструють високих адаптаційних можливостей в умовах переходу до ринкової економіки.

Постановка задачі. Визначити економічні проблеми розвитку підприємств та галузей агропромислового комплексу, встановити їх здатність забезпечити підвищення ефективності виробництва.

Результати дослідження. Агропромисловий комплекс України – це велике міжгалузеве утворення, органічна частина економіки країни, яка включає сукупність галузей, пов'язаних між собою процесом відтворення, основне завдання якого – забезпечення продовольчої безпеки країни, оптимальних норм харчування населення України, створення експортного потенціалу сировини й продовольства. Сфера його діяльності охоплює три

Важливою складовою АПК є сільське господарство. Воно належить до галузей, які гірше від більшості інших галузей пристосовуються до мінливого зовнішнього соціально-економічного середовища свого функціонування. В умовах адміністративно-командної системи з впровадженням господарського розрахунку воно постійно потребувало додаткових коштів для свого розвитку, які виділялися з державного бюджету у дедалі більших обсягах. Сільськогосподарські підприємства реалізовували багато видів продукції за цінами, що перевищували роздрібні. Понад третина обсягу державних капітальних вкладень спрямовувалася на розвиток АПК, насамперед у сільське господарство. Однак очікуваних результатів не було досягнуто. Не демонструє високого рівня адаптованості до ринкових умов галузь сільського господарства і в умовах розвинутої ринкової економіки. В найбагатших країнах світу питома вага різноманітних бюджетних виплат у доходах фермерських господарств досягає 30-60%. Без допомоги з боку держави більшість фермерів США, Німеччини, Великобританії збанкрутували б.

Очевидно, що низький рівень адаптованості сільського господарства до вимог економічного розвитку має універсальний і об'єктивний характер. В його основі лежать особливості виробничого процесу в галузі: довготривалий період виробництва, низькі можливості для маневрування ресурсами, орієнтація на традиційні ринки, неможливість створення нових видів продукції. Намітилася негативна тенденція відтоку фахівців із сільського господарства, тільки за останні 5 років їх кількість зменшилась на 100 тис., або на третину. Плинність кадрів серед зазначеної категорії працівників галузі сягнула 31 % [4].

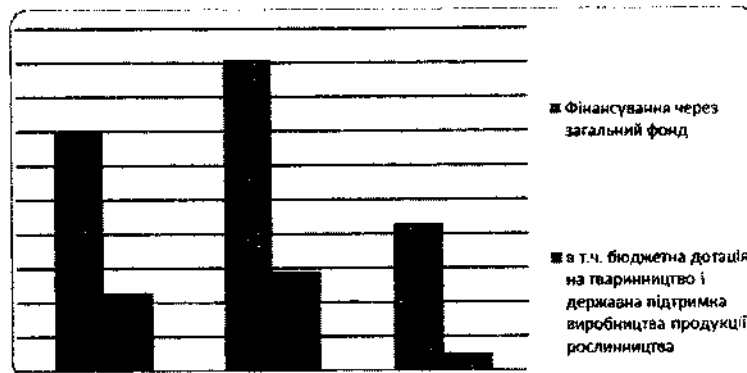

Рис.1. Видатки державного бюджету України на фінансування АПК, млрд. грн. [3].

Значну роль в цьому напрямку відіграє неprestижність роботи в сільському господарстві, внаслідок чого в галузі зайнята менш кваліфікована та

випускники, які закінчили вищі навчальні заклади і були направлені на роботу в сферу АПК змушені розраховуватись з місцем призначення на роботу по тій причині, що держава не може їх забезпечити житлом на пільгових умовах, фінансовою допомогою, та створити інші сприятливі соціальні умови. Перехід до ринкових відносин, формування багатоукладної економіки в агропромисловому комплексі та розвиток різних форм господарювання вимагають відповідного кадрового забезпечення і суттєвих змін у підготовці працівників для роботи в цих умовах.

В економічній науці розрізняють конкурентні переваги двох порядків: перші дозволяють зайняти нестабільну лідируючу позицію на ринку за рахунок використання дешевих ресурсів виробництва, другі забезпечують сталу конкурентоспроможність, зумовлену унікальною продукцією, сучасною технологією виробництва, працею висококласних спеціалістів. Сільськогосподарські підприємства орієнтуються, головним чином, на використання переваг першого порядку. Вони не можуть наймати висококласних спеціалістів і виплачувати їм високу заробітну плату. В сучасних умовах вони, як правило, нездатні до інноваційного розвитку й орієнтуються на раціональне використання вже наявних технічних засобів та технологій. Тому можна додати, що зростання адаптаційних можливостей сільського господарства можливе лише в умовах стабільної економіки, завершення процесу формування в ній цивілізованих ринкових відносин.

На їх забезпечення повинна спрямовуватися як загальна економічна політика держави, так і її аграрна політика. Не збалансована економічна і аграрна політика спричинила кризу в аграрному секторі, тому виділяють різні причини аграрної кризи в нашій країні. Однією з основних є відсутність або неналежна відпрацьованість впливу держави на ринковий механізм. Поряд з цим, ситуацією, що склалася можна визначити і зворотним чином: причиною кризи є недосконалі адаптованість сільського господарства до функціонування в ринкових умовах. Про це свідчить багато фактів як у нашій країні, так і в економіці розвинутих країн. Системна економічна криза, що виникла в перші роки розбудови незалежності держави, торкнулась усіх галузей, але найбільш руйнівних наслідків зазнало сільське господарство[2].

Висновки. Покращення стану АПК України можливе не тільки за рахунок стабільної економічної ситуації в країні, а й шляхом інвестування і розвитку сільських територій. Без належного розвитку сільських територій добробут країни неможливий, адже держава, в якій розвивається лише промисловість, приречена на безперспективність свого існування. Нині гостро стоїть проблема стрімкої деградації сільської поселенської мережі, вирішення якої є вкрай актуальним і невідкладним. Зусилля держави щодо відродження сільських населених пунктів, яких в Україні налічується 28,6 тис., мають

соціально-економічного розвитку сільських територій. Держава зобов'язана інвестувати кошти в розвиток цих програм, а їх виконавці – охопити всі без винятку сільські населені пункти, по кожному з яких передбачити заходи, спрямовані на забезпечення нормальних умов життя за рахунок ресурсів територій, на яких вони розташовані.

Література

1. Макарова Н.С. Стратегічні напрями економічного розвитку регіону / Н.С. Макарова // Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи розвитку регіональної ринкової економіки». - Кременчук, 2010.- С.96-98.
2. Скорік С., Шлях гігантам / С.Скорік // Агрперспектива.- 2007.- 11(95).- С.24.
3. <http://www.rusnauka.com>
4. <http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/>

УДК 338.432:658.589

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ

Хасцька О.П., асистент
Фурман Б.В.

Вінницький національний аграрний університет

Розглянуто основні проблеми підприємств агропромислового підкомплексу. Проаналізовано стан введення інноваційного розвитку у процес виробництва, а також формування та використання фінансових ресурсів підприємства.

Вступ. Початок двадцять першого століття ознаменувався вступом цивілізації до нової стадії її розвитку – формуванням економіки знань, заснованої на активному використанні інформаційних продуктів і технологій. За умов швидкого економічного розвитку середовища, підприємства активізували пошук нових принципів і методів управління, що дозволяють їм зберегти або посилити конкурентні позиції.

Досліджуючи управлінські технології та інструменти, які найбільш активно застосовуються сучасними компаніями, необхідно відзначити

між прагненням керівництва управляти розвитком підприємства на засадах завчасного передбачення та невизначеністю зовнішніх і внутрішніх умов господарювання; протиріччя між ретельністю і творчістю в діяльності співробітників, між прагненням до стійкості розвитку підприємства як системи і його мінливістю, між цілісністю підприємства і свободою його підрозділів; між швидкістю змін зовнішнього середовища і швидкістю реакцій підприємства на такі зміни тощо Даний перелік проблемних зон в управлінні функціонуванням і розвитком підприємства не є вичерпним.

Сучасна економіка України характеризується дуже швидкими темпами змін. Не всі ці зміни здійснюють сприятливий вплив на країну, на її виробників та споживачів. Саме тому, аналіз стану галузей промисловості країни є необхідною умовою руху вперед, руху у напрямі високорозвинутого суспільства.

Постановка задачі. Визначити оцінку економічних проблем сучасного розвитку підприємств та галузей агропромислового комплексу, зазначити недоліки у здійсненні інноваційної діяльності підприємств на сучасному етапі та шляхи їх вирішення.

Результати досліджень. На сьогоднішній день тема, яка торкається проблем функціонування підприємств України, є актуальною, оскільки економічна криза торкнулася всієї української промисловості. Головна слабкість поточної економічної ситуації в державі зумовлюється недорозвиненістю підприємницького сектора та агропромислового комплексу.

Дослідженням проблем економічного характеру в підприємницькому секторі та агропромислового комплексу займалися такі вчені-економісти: М. М. Бердар, І.Р. Бузько, А.Є.Воронкова, А.І. Ніколаєва, І. М.Котляр, Н.В.Краснокутська, Є.В.Лапін, П.П. Микитюк, Є.В. Попова. Досліджуючи економіку багатьох підприємств вони дійшли висновку, що ситуація в економіці на майбутнє складається не найкраще [2].

Основні положення. Однією з основних економічних проблем сучасного підприємства є проблема, щодо введення інноваційного розвитку у процес виробництва, адже досягнення і підтримання ефективної економічної діяльності неможливе без нього. На рівні підприємства науково-технічний прогрес реалізується у вигляді інновацій.

З погляду конкретних підприємств інноваційну діяльність необхідно розглядати як один з основних засобів їхньої адаптації до постійних змін умов зовнішнього середовища. Інноваційна діяльність означає процес створення, впровадження і поширення інновацій, які розглядаються як джерело доходу [3].

Приріст ВВП за рахунок впровадження нових технологій в Україні становить 0,7% на рік, тоді як в розвинених країнах – 2,5%. Це свідчить про те, що Україна відстає від розвинених країн у впровадженні нових технологій.